

→ LIITE 3: Artikkelin Darfurin tilanteesta

Sudanilaisministeri haluaa rauhan Darfuriin ennen sotarikosoikeutta

HS 3.9.2008 • ANU NOUSIAINEN
Keskellä heinäkuuta Kansainvälisen rikostuomioistuimen ICC:n pääsyyttäjä teki yllättävän liikkeen: hän haki oikeudelta pidätysmääräystä Sudanin presidentistä Omar al-Bashirista.

Syyttäjän mukaan Bashir on syyllistynyt sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan Sudanin Darfurissa. Hän pitää Bashiria vastuullisena jopa kansanmurhasta. Se on kovin syyte, mihin ICC - tai mikään tuomioistuim - pystyy.

"Olimme todella hämmästyneitä. Emme uskoneet, että syyttäjä tekee näin", sanoo Sudanin opetusministeri George Bureng Nyombe helsinkiläishotellin aulassa.

Hän johtaa valtuuskuntaa, joka kiertää Pohjoismaissa selittämässä, miksi oli huono ajatus käydä Bashirin kimppuun juuri nyt, vaikka sotiminen Darfurissa jatkuu kuudetta vuotta. Suomessa sudanilaiset tapasivat muun muassa valtiosihteerin Teija Tiilikaisen ja kansanedustaja Pekka Haaviston (vihr), joka on EU:n entinen Sudanin-erityisedustaja.

Pidätysmääräystä olisi voinut hakea salaa, mutta syyttäjä päätti painostaa Sudania tekemällä prosessista julkisen. Bashir on ensimmäinen virassa oleva valtionpäämies, jota vastaan 2002 perustettu ICC on lähtenyt taistoon.

Tuomarit päättänevät pidätysmääräyksestä kahden kolmen kuukauden aikana. Jos pidätysmääräys tulee, vain YK:n tur-

vallisuusneuvosto voi lykätä Bashirin oikeusprosessia.

"Tiedämme, että eurooppalaiset ovat ICC:hen sitoutuneita ja että Darfurista on tullut koe, jolla mitataan sen uskottavuutta. Emme halua käydä oikeudellista oppiriitaa ICC:stä", sanoo vaikutusvaltainen entinen Brysselin- ja Kiinan-suurlähettiläs Ali Yousif.

Yousifin ja Nyomben mukaan pidätysmääräys vaarantaisi Darfurin rauhanprosessin tähänastiset saavutukset.

Tätä on pelätty myös Sudanin ulkopuolella. On arveltu, että Bashir ja hänen hallituksensa tekevät entistä vähemmän yhteistyötä kansainvälisen yhteisön kanssa.

Silloin vaarassa ovat Darfurin rauhanprosessi, YK:n rauhanturvaoperaatio ja pakolaisleirien ja kylien avustaminen, jotka pitävät sadattuhannet darfurilaiset hengissä. YK on valmistautunut evakuoimaan koko henkilöstönsä Sudanista, jos pidätysmääräys annetaan.

Etelä-Sudanista tuleva Nyombe viittaa valtataisteluun ja koko alueen epävakaiseen tilanteeseen, jopa uusiin sotiin:

"Pidätysmääräys tekisi presidentistä toimintakyvyttömän. Silloin joku voi saada ajatuksia, vaikkapa naapurimaat."

"Ensin pitää lopettaa sota Darfurissa, vasta sitten voidaan alkaa puhua oikeudesta."

"Darfurilaiset eivät pyydä kuuta tai vaalta. He haluavat vain tasavertaisiksi

sudanilaisiksi. Molempien puolien haukat pitää saada sivuun, ja tuoda neuvottelupöytään maltilliset."

Nyombe ja Yousif eivät käsitä, miksi ICC:n argentiinalainen pääsyyttäjä Luis Moreno-Ocampo otti Bashirin maalitaulukseen jo nyt. ICC on asettanut Darfurin väkivaltaisuuksista syytteeseen vasta humanitaaristen asioiden ministerin Ahmad Harunin ja janjaweed-johtaja Ali Kushaybin.

Sudan on kieltäytynyt luovuttamasta heitä oikeudelle, koska se ei tunnusta ICC:tä, kuten eivät esimerkiksi Yhdysvallat, Kiina ja Venäjäkään.

Yousif epäilee, voiko länsimainen oikeusprosessi ylipäätään tuoda sopua Darfuriin.

"Emme kannata rankaisemattomuutta. Meillä voisi olla käyttöä jonkinlaiselle sovitteluprosessille", Nyombe sanoo.

ICC:n syyttäjän mukaan Bashir presidenttinä ja ylipäällikkönä suunnitteli ja toteutti fur-, masalit- ja zaghawa-heimojen tuhoamisen. Juuri nämä vaikutusvaltaiset heimot nousivat aseelliseen kapinaan hallitusta vastaan 2003 ja vaativat maakunnan kehittämistä.

Kun Sudanin hallitus ei onnistunut kukistamaan kapinallisia, se alkoi terrorisoida kyliä. Kuolleita on arviolta 200000. Pari miljoonaa siviiliä on joutunut pakolaisleireille, ja heidän mahdollisuutensa elannon hankkimiseksi on tuhattu.